

Переймаючи досвід розвинутих західноєвропейських країн, на нашу думку, було б доцільно певним чином перейняти положення нормативно-правових норм цих країн в українське національне законодавство. Такий спосіб укладання шлюбного договору за участю представника, з використанням довіреності, на багато б полегшило майбутньому подружжю справу укладання шлюбного контракту за умови з тих чи інших важливих причин відсутності одного з учасників договору (тривале відрадження, перебування в іншій країні, довга відсутність в зв'язку зі службою в ЗСУ та ін.). Підводячи підсумок, варто зазначити, що правова практика укладання шлюбних договорів на сьогодні є дуже актуальною та набирає обертів в українському суспільстві. Звертаючи увагу на процеси глобалізації, євроінтеграції – зростає кількість шлюбів з іноземними громадянами, та відповідно укладення з ними шлюбних контрактів. Таким чином, постають важливі питання правового врегулювання заново виникаючих майнових та немайнових відносин. Беручи до уваги високий рівень урегульованості шлюбних відносин в західноєвропейських розвинутих країнах, на нашу думку варто час від часу переймати та звертати увагу на їх правовий досвід.

Список використаних джерел та літератури:

1. Дзера О. В. Укладення подружжям угод щодо їх спільного майна / О. В. Дзера // Радянське право. – 1978. – № 11. – С. 45–47.
2. Кокіна В. Шлюбний контракт доважок до кохання? / В. Кокіна // Урядовий кур'єр. – 1998. – № 215. – С. 10.
3. Ромовська З. В. Українське сімейне право : [підручн.] / З. В. Ромовська. – К. : Правова єдність, 2009. – 500 с.
4. Цивільне право України : [підруч.] / [О. В. Дзера, Д. В. Боброва, А. С. Довгерт, Н. С. Кузнецова]. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – Кн. 1. – 719 с.

Ястреб Марія Михайлівна

студентка магістратури

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Міждержавне усиновлення: проблеми та шляхи вирішення

Актуальність проблеми усиновлення на сучасному етапі у всьому світі зростає з кожним роком. Складна ситуація в економіці багатьох країн завдає значного удару по усіх сферах життя суспільства, зокрема, інституті сім'ї. Соціально-економічні проблеми стають підґрунтям для зниження рівня життя багатьох сімей, стають джерелом конфліктів та інших негативних явищ, які досить часто породжують біологічне і соціальне сирітство.

В даній ситуації забезпечення і захист прав дитини покладається на державу. Попри це держава розуміє, що необхідні умови для всебічного розвитку дитини, може надати тільки сім'я, а тому одним з основоположних принципів визнає пріоритет сімейного виховання. Якщо виховання дитини не можливе у «біологічній» сім'ї, то її може замінити прийомна сім'я. У законодавстві зазначено, що пріоритетним є усиновлення дитини на її батьківщині, тобто національне усиновлення. У випадках, коли національне усиновлення є неможливим, як альтернативу розглядають міжнародне усиновлення. В останні роки усиновлення дітей іноземними громадянами

в Україні набуває ще більшого поширення. Проте досвід попередніх років показує, що даний вид усиновлення містить у собі ряд проблемних аспектів, таких як: усиновлення дітей з корисливими і злочинними мотивами іноземними громадянами, торгівля людьми та ін. Саме тому, постало питання: міждержавне усиновлення – це регульоване державою право дітей на щасливе майбутнє чи законна торгівля дітьми? Таке значне коло проблем обумовлює складність варіантів їх вирішення та актуальність даної теми.

Значний внесок у дослідження проблеми міжнародного усиновлення зробили такі дослідники як: А. Кухар, О. Тавлуй, С. Абрамова, В. Дружиніна, Н. Погорецька та ін.

Правове регулювання міжнародного усиновлення здійснюється широкою нормативно-правовою базою, основою якої є Конвенція про права дитини 1989 р.. Цю базу становлять Гаазька Конвенція про захист дітей і співробітництво у галузі міжнародного усиновлення 1993 р., Конвенція ООН про права дитини, Мінська конвенція, Європейська конвенція з усиновлення дітей, до якої Україна приєдналася в 2009 р., Сімейний кодекс України та Закони України.

Відповідно до ст. 207 Сімейного кодексу України усиновленням є прийняття усиновителем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина; усиновлення дитини проводиться у її найвищих інтересах для задоволення стабільних та гармонійних умов життя [7].

Згідно ст. 24 Закону України «Про охорону дитинства», лише за умови неможливості влаштувати дитину в рідному середовищі, приймається рішення про міждержавне усиновлення.

Законодавство України висуває ряд вимог, при усиновлення дітей іноземними громадянами:

1) усиновлення іноземцям української дитини дозволяється в разі неможливості національного усиновлення;

2) переважне право на усиновлення іноземні громадяни мають у випадку, якщо є родичами дитини, громадянами держав, з якими Україна уклала договір про надання правової допомоги подружжя;

3) дитина, що усиновлюється іноземцями, має перебувати не менше ніж один рік на обліку в урядовому органі державного управління з усиновлення та захисту прав дитини;

4) неможливість усиновлення українських дітей віком до одного року іноземними громадянами [3].

За статистикою, кількість іноземців, що хочуть всиновити дитину в Україні становить близько 5 тис. щорічно. Найбільша кількість українських сиріт усиновлюється громадянами Італії, Іспанії, Німеччини, Канади, Бельгії, США. За даними Міністерства соціальної політики України у 2016 р. було усиновлено 2822 дитини, з них 803 – іноземними громадянами [6]. У більшості випадків, іноземці прагнуть всиновити дитину молодшого віку з добрим станом здоров'я. Поряд з цим, поширеним є усиновлення дітей-інвалідів, важкохворих, яким через стан медичного забезпечення в Україні неможливо здійснити повноцінне лікування. Таких дітей не бажають взяти до своїх родин українські громадяни, а тому іноземна родина – єдиний шанс сиріт на повноцінне життя.

У 2016 р. 353 українських сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, всиновили сім'ї з США [6]. Із них кожен четвертий – дитина з особливими потребами. В основному, це малюки з синдромом Дауна, ВІЛ-інфекцією, вродженими вадами

серця та іншими проблемами зі здоров'ям. Американські сім'ї беруть наших дітей із синдромом Дауна, тому що у США краще розвинена медицина і їм легше соціалізуватися. У цієї хвороби є кілька ступенів тяжкості. Нерідко буває так, що в американській сім'ї була дитина з тяжкою стадією, її лікували, але трагедії все ж уникнути не вдалося. І батьки вже знають, як боротися з цією хворобою і як жити з такою дитиною. Тому вони беруть наших дітей і лікують їх. Такі діти здатні навчатися, можуть набувати певних навичок і працювати.

Не дивлячись на досить широку правову базу, що регулює процедуру міжнародного усиновлення, наявна велика кількість проблем. По-перше, це відсутність контролю за кордоном усиновлених дітей. Це спричиняє непоодинокі випадки насильства над дітьми і їх неналежного виховання. У 2015 р. розгорівся скандал навколо ситуації знущання над трьома українськими сиротами, яких всиновили у США.

Їхнього прийомного батька Льва Дзюбу та двох його сестер Аліну Дзюбу та Наталію Меллон – було заарештовано за підозрою у знущанні над дітьми. За словами слідчого Майкла Кемпа, який розслідує цю справу, проти підозрюваних висунуто звинувачення в жорсткому поводженні з дітьми другого ступеня, що означає «завдання особі до 18-ти років жорстокого чи надмірного фізичного чи ментального болю». Згідно з даними розслідування, батько ізолював трьох дітей у своїх кімнатах, не дозволяючи їм бачитися з однолітками. Відповідно до тюремних протоколів, прийомного батька звинувачують у позбавленні дітей засобів до існування, а його сестер – у заподіянні дітям надмірної фізичної та психологічної шкоди [2, с. 51–52].

На жаль, це не єдиний випадок жорстокого поводження з українськими сиротами. 22 лютого 2013 р. було повідомлено, що в США усиновитель застрелив 13-річного хлопчика з України. У сусідній Росії ввели заборону на усиновлення дітей громадянами США. Закон пояснюють загибеллю в США за останні 20 років 19 прийомних дітей з Росії [8, с. 296].

По-друге, наявна проблема контролю за всиновленими дітьми. За останні 6 років іноземцями усиновлено близько 4,5 тис. дітей. Про долю більш ніж 1,5 тис. відсутні будь-які відомості. Практика показує, що досить частими є торгівля дітьми, використання їх задля жебрацтва та інших комерційних цілях. Відповідні консульські установи повинні проводити контроль за дотриманням прав і свобод усиновлених дітей за кордоном до досягнення ними 18 років. Однак, часто трапляються випадки, коли консульські установи не виконують дані функції [4, с. 407–408].

Так, наприклад, у Гватемалі родич Президента країни всиновив трьох українських дітей. Так як найближче посольство України є лише в Мексиці, то консул не може один раз на місяць відвідувати дану сім'ю, як цього вимагає закон. Українські діти є в Нікарагуа, Коста-Ріці, але через відсутність там наших дипломатичних представництв вони ніде не зареєстровані та про їх долю нічого не відомо.

По-третє, існує проблема повернення на територію України всиновлених дітей, права яких у прийомних сім'ях порушуються. Дитина, що усиновлена іноземцями, фактично, стає біпатридом. Наприклад, за законодавством США, дитина, усиновлена американцями, набуває громадянство їх країни відразу, при перетині кордону. Тому, навіть, при позбавленні усиновителів батьківських прав, дитину буде влаштовано в іншу американську сім'ю без будь-якого узгодження з відповідними державними органами України [5, с. 614].

З огляду на дані факти бачимо, що у кожного національного законодавства своя специфіка і особливості, що приводить до значної кількості колізій, подолати які здатні міжнародні конвенції. На думку Л. П. Василенка, значний вплив на ситуацію міжнародного усиновлення здійснює Гаазька конвенція про захист дітей та співробітництво з питань міжнародного усиновлення 1993 р., але Україна досі її не ратифікувала. Її ратифікація могла б на міжнародному рівні закріпити справді ефективний захист прав усиновленої дитини, забезпечити співробітництво між країною усиновлювачів та усиновлюваних, удосконалити процес усиновлення, у тому числі підбір батьків з огляду на інтереси і потреби дитини [1, с. 52].

Проаналізувавши сучасну ситуацію міжнародного усиновлення в Україні, можна зробити висновок, що вона є досить складною і потребує невідкладного пошуку шляхів її вирішення. Змінити ситуацію в кращий бік зможуть такі дії, як: ратифікація Гаазької конвенції про захист дітей та співробітництво з питань міжнародного усиновлення; проведення систематичного моніторингу щодо усиновлення дітей іноземцями; на рівні закону розмежувати посередницьку комерційну діяльність та діяльність, пов'язану з наданням послуг щодо усиновлення, легітимізувати міжнародні агенції.

Список використаних джерел та літератури:

1. Василенко Л. П. Механізми Гаазької конвенції як ключові елементи забезпечення захисту прав та інтересів дітей при міжнародному усиновленні [Електронний ресурс] / Л. П. Василенко, Ю. В. Спасовська // Юрид. наук. електронний журнал. – 2015. – № 6. – С. 50–52. – Режим доступу : http://lsej.org.ua/6_2015/14.pdf.

2. Дружиніна В. В. Реалії з життя та мотиви усиновлення іноземними громадянами українських дітей / В. В. Дружиніна, К. І. Скоробрух // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – № 1. – С. 190–194.

3. Закон України «Про охорону дитинства»: від 26.04.2001 р., №2402-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2402-14/page2>

4. Кухар А. О. Актуальні питання удосконалення інституту міжнародного усиновлення / А. О. Кухар // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – 2010. – Вип. 48. – С. 407–412.

5. Погорецька Н. В. Міжнародне усиновлення: проблемні питання / Н. В. Погорецька // Форум права. – 2011. – № 3. – С. 612–617 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILEA=&2_S21STR=FP_index.htm_2011_3_102

7. Ситуація в Україні щодо усиновлення дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/consular-affairs/adoption>

8. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – Ст. 207.

9. Тавлуй О. В. Інститут міжнародного усиновлення та основні характеристики незаконної посередницької діяльності при усиновленні (у рамках конвенції про захист дітей і співробітництво в галузі міждержавного усиновлення) / О. В. Тавлуй // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 1. – С. 293–296.